

Gledé oprostjenja poduka v ponavljavni šoli veljajo dotične za ljudske šole dane določbe (§§. 19. in 20. dež. zak. od 29. aprila 1873.)

§. 5.

O sprejemu v ponavljavne šole, o izpustu iz teh šol in o strahovanji so veljavna dotična za javne ljudske šole dana pravila.

§. 6.

Ponavljavni poduk se daje trikrat v tednu naj manj po 2 uri, in sicer dvakrat za dečke in enkrat pa za deklice posebej, kerščanski nauk se v te ure ne uštevava.

Učne dneve in ure določa krajna šolska oblast.

§. 7.

O razdelitvi v razrede, o učnih načrtih in o preskušnjah imajo veljavnost določbe šolskega in učnega reda.

§. 8.

Mojemu ministru za uk in bogočastje ukazujem, to postavo zvršiti.

Franc Jožef I. r.

Stremayr I. r.

Kakšna naj bo ponavljalna, nadaljevalna šola?

Vprašanje samo na sebi kaže, da ima šola, katero tukaj mislimo, dvojno nalogo. 1. ponavlja šolske nauke in 2. napreduje v učenju. Da pa to vprašanje prav rešimo, pogledjmo kakšne so pa djanske naše kmečke šole. Šolska postava sicer veleva: „Otroci pri 6. letih se sprejemajo v šolo, in 12 let stari morejo iz šole stopiti“. Dobro! kje se pa ta postava na tanko spolnuje? Gotovo nikjer, na deželi je tudi to nemogoče! Po navadi so 6—7 let stari otroci še nevgodni za šolo; 11 let stari so pa kaj radi (!) za vsakdanjo šolo preveliki; zgodi se toraj, da mnogo otrok komaj po 3 leta v šolo hodi, in ker so po deželi večjidel le pol-dnevne šole, sme se reči: Večina otrok na deželi hodi brez ozira na šolske zamude prav za prav samo poldrugo leto v šolo.

Ozrimo se pa sedaj na smotre ali cilje, ktere bi vsakdanja šola pri toliko predmetih mogla doseči, in vsak, kdor hoče resnico govoriti, mora spoznati, da vsakdanja šola pri mnogo učencih tega ne more storiti. Da se otroci v vsakdanji šoli v tako kratki dobi nauče lepoglasno brati, čedno in pravilno pisati in spisovati, na pamet in s številkami rajtati in nekoliko peti, — to samo daje učitelju dela in skerbi čez glavo; če bo pa učitelj v vsakdanji šoli pri mnogih razdelkih in pri nerednem šolskem obiskovanju veliko govoril o zgodovini, zemljepisji in prirodoznanstvu, telovadbi in drugih takih predmetih, ne bode naučil otroke ne tega ne unega, in otroci še tega ne bodo znali, kar je v ljudski šoli najpotreb-

nešega, t. j. brati, pisati in rajtati! Tega sem se sam (g. pisatelj) prav dobro prepričal. Dobil sem v neki šoli otroke, ki so kebre, červe in drugi merčes bolje poznali, kakor čerke v abcedi, iz zemljepisja so znali mesta,* vode in gore v Ameriki bolje imenovati, kakor pa pisati številke do 100. — O pravopisji, spisji, ti pa niso imeli nikakoga pojma, in take učence sem dobil v tako imenovani nedeljski ali napredovalni šoli. Za boga! kaj se hoče ponavljati s takimi otroci, in kje začeti napredovanje?

Pervo in najpotrebnejše je, da vsakdanja šola otroke izuri v kerščanskem nanku, v branji, pisanji in rajtanji, in če to stori, spolnuje svojo dolžnost in stavi napredovalni šoli neogiblivo potrebno podlago. Le na taki v vsakdanji šoli dobro vterjeni podlagi se morejo podučevati druge koristne vednosti in tudi nadaljevati že priučeno. — Vse pa, kar nima prave podlage, rado se razruši!

Napredovalna šola naj ne služi v to, da bi se otroci vadili še le brati, pisati i. t. d.; ima namreč veliko važnejšo in imenitnejšo nalogo.

Napredovalna šola, ktera mora biti za vsak spol posebej, po en- ali dvakrat na teden in v katero naj bi hodili otroci, da so 15 let stari, bi morala biti most, po katerem bi učenci in učenke, zapustivši šolsko izbo, prestopali na tisto pot, ktera bi jih peljala do časne in večne sreče, za kar se ima truditi vse podučevanje. Napredovalna šola naj bi ponujala otrokom tega, kar jim vsakdanja ne more dajati, naj bi bila učencem praktično in vsestransko izobraževalna odgojilnica in učilnica za vse življenje.

Drugačno bi morala biti osnovana napredovalna šola za dekleta, drugačno za dečke. Pri dekljicah naj bi se šola ozirala na gospodinjstvo, na ženska ročna dela*), na skerb za zdravje, kar bi bilo po deželi marsikje zelo, zelo potrebno; skerbelo naj bi se pred vsem za požlajhjenje serca, za izbujo blagih čutil in lepih nazorov z nauki in s primerno odbranim branjem. Ženske na dobro izrejo otrok veliko več vpljivajo, kakor možki, in po gospodinji se rada večkrat ravna vsa hiša.

V napredovalni šoli za dečke naj bi se podučevalo v kmetijstvu in sploh v gospodarstvu. Sadjereja in čebeloreja naj bi se praktično učila. Dečki naj se tudi vadijo spisovati navadna pisma, n. p. pobotnice, dolžna in izročilna pisma i. t. d. Razlagale naj bi se ob kratkem srenjske, deželne in državne postave. Gotovo bi bilo koristno, razkladati najpoglavitnejše §§. poštnih in vojaških postav.

Poleg tega naj bi se v napredovalni šoli podučevalo tudi v zemljepisji, zgodovini, prirodopisji i. t. d.

K koncu še omenim, da naj učitelj iz napredovalne šole nikar ne izključuje naj potrebnejših nauk iz kemije in fizike; ako učitelj ume

* Po zimi mladost po nekaterih krajih poč varuje in klopi dergne, naj bi se dekljici v šoli naučili nogovica, kite (slamo) plesti, kakor je to po drugih krajih navada. Kolika korist bi bila to za posamezne družine, pa tudi za okraj.

v teh predmetih mikavno podučevati in potrebne nauke vpletati, priljubi se šola vsem učencem tako, da jih nikdo od šole ne odverne in šola jim ostane v blagem spominu ves čas življenja.

Da pa napredovalna šola prinaša zaželjeni sad, je pa pred vsem potrebno, in sicer jako potrebno, da se učitelj za vsako uro, za vsak predmet skerbno in vestno pripravlja, in nikdar ne pride nepripravljen v šolo.

V napredovalni šoli naj pa učitelj ne podučuje z bukvami v rokah; bukve naj učitelj pred šolo dobro prebira in iz njih jemlje; kar je njegovim okolistavam primerno, to naj si v kratkem zapiše. Tako učitelj nikdar ne pride v zadrego, kaj bi povedal, kaj zamolčal, kako bi povedal to, kako uno? Pokazal bo marveč, da je kos svojemu poklicu, da je res to, kar ima biti, namreč ljudski učitelj; šola pa človeštvu koristna naprava.

Tako podučevati pa more le učitelj, ki je sam izurjen v predmetih, katere ima podučevati; neogiblivo pa je tudi potrebno, da je dalj časa v enem kraju, da pozna ljudstvo, njegovo mišljenje, njegovo dobro in slabo stran. Drevo, katero hoče sad roditi, mora v zemljo pognati svoje korenine; učitelj pa, ki hoče s pridom podučevati v napredovalni šoli, mora dolgo časa biti v kraju in zaupanje imeti pri ljudeh, sicer mu ni mogoče s pridom podučevati ne v vsakdanji šoli, še manj pa v napredovalni.

O spisji.

(Dalje in konec.)

Kdor preveč tirja, ne doseže ničesa, in dostikrat je to vzrok, da je ves spisni nauk brez pravega vspeha in koristi. Sicer pa morejo učenci take naloge na raznih stopinjah po zmožnosti tudi različno izdelovati, n. pr.:

Hiša.

(Za nižji razred ali oddelek.)

Hišo nam stavijo zidarji in tesarji. V hišah stanujejo ljudje; živali pa stanujejo po hlevih, luknjah in gnjezdih i. t. d. Za hišo je dvo-rišče in zraven pa vert, kjer raste obilno lepih cvetic, zeljenave in sadnega drevja.

Hiša.

(Za srednji oddelek.)

Hiša ima podstavo, štiri stene in streho. Znotraj je razdeljena v sobe, čumnate in vhode. V hiši stanujejo ljudje in nekatere živali. Druge živali pa so po hlevih, in še druge pa stanujejo v gozdu in na polji, nekatere so v vodah in celò v zemlji. Nekatere živali si narejajo same stanovanja kakor ptiči, čebele, ose in mravlje. Male borne hiše, ktere so naj več lesene, so kočje; velike in lepo zidane pa se imenujejo palače